

РОК ЗА

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ

ОПШТИНЕ

НОВА ВАРОШ

РЕКЛАМАЦИЈУ 10 ДАНА

БРОЈ 4-2.НОВА ВАРОШ, 31.МАРТ 2023. ГОДИНЕ

ПРОГРАМ

КОРИШЋЕЊА СРЕДСТАВА БУЏЕТСКОГ ФОНДА ЗА

ЗАШТИТУ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

ОПШТИНЕ НОВА ВАРОШ ЗА 2023. ГОДИНУ

Фебруар, 2023. године

Садржај:

УВОД.....	1
1. ОПШТИНА НОВА ВАРОШ	2
1.1 ГЕОСТРАТЕШКИ ПОЛОЖАЈ	2
1.2 ОСНОВНИ ДЕМОГРАФСКИ ПОДАЦИ.....	3
1.3 ЗАШТИЋЕНА ПОДРУЧЈА И БИОДИВЕРЗИТЕТ	4
1.3.1 Специјални резерват природе "Увац".....	4
1.3.2 Планина Златар	8
1.3.3 Споменик природе "Пећина Буковик"	9
1.3.4 Споменик природе "Црни бор - Лира"	9
1.3.5 Споменик природе „Стабло бора Мунике“	9
1.3.6 Предео нарочите природне лепоте "Парк шума Ивље"	9
1.3.7 Парк природе “Златибор”	10
2. ЧИНИОЦИ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ	11
2.1 ПРЕДЕО И ЕКОСИСТЕМ	11
2.2 КЛИМА И КЛИМАТСКЕ ПРОМЕНЕ.....	11
2.3 ВОДЕ.....	12
2.3.1 Водоснабдевање и канализациона инфраструктура.....	13
2.3.2 Мониторинг површинских вода	15
2.3.3 Пречишћавање отпадних вода.....	16
2.4 ВАЗДУХ.....	18
2.5 ЗЕМЉИШТЕ	19
2.6 ЗЕЛЕНИЛО И ЗЕЛЕНА ИНФРАСТРУКТУРА	20
2.7 ОБНОВЉИВИ ИЗВОРИ ЕНЕРГИЈЕ.....	21
3. ФАКТОРИ РИЗИКА ПО ЖИВОТНУ СРЕДИНУ	22
3.1 Бука	22
3.2 Отпад.....	23
3.3 Отпадне воде	24
3.4 Јонизујуће и нејонизујуће зрачење.....	25
3.5 Хемикалије и хемијски удеси	25
3.6 Биохазард и зоохигијена	26
3.7 Елементарне непогоде и катастрофе.....	26
4. ПРАВНИ И СТРАТЕШКИ ОКВИР.....	28

5. Планирана средства фонда за заштиту животне средине програм коришћења средстава буџетског фонда за заштиту животне средине.....	34
---	----

ОПШТИНЕ/ ГРАДА НОВА ВАРОШ ЗА 2023.ГОДИНУ

5.1 Управљање отпадом и проширење обухвата у прикупљању комуналног отпада на територији ОНВ, санација депонија, уклањање дивљих депонија и одношење смећа за територије МЗ-а	40
Прикупљање отпада на сеоском подручју	40
5.2 Услуге уређења и одржавања јавних зелених површина и чишћење водотокова II реда	40
5.3 Набавка контејнера и канти.....	39
5.3.1 Набавка садног материјала за уређење јавних зелених и рекреативних површина (набавка садница).....	41
5.4 Конкурси за пројекте и програме из области заштите и унапређења животне средине и сарадња са васпитно-образовним установама, удружењима грађана и невладиним организацијама, пропагандне активности, учешће на стручним семинарима и сајмовима.....	41

УВОД

Планом развоја општине Нова Варош за период од 2022-2029. године који је усвојен од стране Скупштине општине Нова Варош дана 16.06.2022.године, дефинише се заштита животне средине као један од приоритетних циљева развоја општине. Општина Нова Варош је 2009. године, у оквиру Општинске управе основала Одељење за привреду и локално економски развој. Стручни сарадници из овог одељења су у сарадњи са координатором радне групе за заштиту животне средине израдили први Пограм заштите и унапређења животне средине општине Нова Варош.

У складу са чланом 100. став 3. Закона о заштити животне средине („Сл. гласник РС“, бр. 135/04, 36/09 – др. Закон 72/09 – др. закон, 43/11 УС, 14/16, 76/18 и 95/18 – др. закон). Општинско веће општине Нова Варош је на седници, одржаној 17.11.2009. године, донело Одлуку о оснивању буџетског фонда за заштиту животне средине општине Нова Варош.

Планирани приходи буџетског фонда за заштиту животне средине општине Нова Варош у 2023. години износе **6.200.000,00** динара.

Средства буџетског фонда се обезбеђују из:

- средстава из прихода обезбеђених у оквиру буџета општине за текућу годину (регистрација моторних возила на територији општине - Нова Варош 40% приход општине Нова Варош, 60% приход буџета Републике Србије, дела наменских средстава остварених по основу накнада из члана 84. и 85а. Закона о заштити животне средине Закона о заштити животне средине („Сл. гласник РС“, бр. 135/04, 36/09 – др. Закон 72/09 – др. закон, 43/11 УС, 14/16, 76/18 и 95/18 – др. закон),
- прихода остварених на основу међународне, регионалне и локалне сарадње и сарадње са републичким органима на програмима, пројектима и другим активностима у области заштите животне средине и енергетске ефикасности,
 - прилога, донација, поклона и помоћи,
 - средстава остварених на конкурсима (домаћим и иностраним) за програме и пројекте,
- пренета средства из претходне године и
 - других извора у складу са Законом.

1. ОПШТИНА НОВА ВАРОШ

1.1 ГЕОСТРАТЕШКИ ПОЛОЖАЈ

-Положај - Југозападна Србија, Златиборски округ

-Површина: 580km² - 60,5 % пољопривредно земљиште, 39,5% друго

-Надморска висина: 436-1.626 m

Нова Варош се налази на магистралном путу М-21, на пола пута од Београда до Јадранског мора. Сва насељена места у општини Нова Варош су повезана путном мрежом са центрима месних заједница, а потом и градом (60 km регионалних путева и 197 km локалних путева). Мрежа некатегорисаних путева је дужине преко 300 km.

Југозападном страном Нове Вароши, уз долину реке Лим, пролази пруга Београд - Бар. За потребе општине Нова Варош, њених грађана и привреде, изграђена је железничка станица Бистрица која је од града удаљена 16 km.

Када је у питању друмски саобраћај, Нова Варош је удаљена:

- 260 km од Београда (главни град)
- 45 km од границе са Босном

- 60 km од границе са Црном Гором
- 195 km од Подгорице (главни град Црне Горе)
- 84 km од аеродрома Поникве (Ужице)
- 121 km од Чачка (Ауто-пут Е 763 и Е 761)

Превоз:

- Главни и регионални путеви: М 21 Београд – Јадран
- Ауто-пут А2 („Милош Велики“) је део европских путева Е763 (Београд-Чачак) и Е761 (Чачак-Бољаре).
- Железница: Београд – Бар (16 km-удаљеност локалне станице)
- Аеродром: Ужице (60 km) и Београд (260 km)

Тржиште:

- Златиборски округ: 285.000 потрошача
- Србија: 7,5 милиона потрошача
- Србија, Црна Гора, Босна: 12.5 милиона потрошача

Тржиште слободне трговине:

- (СЕЕ и Руска федерација): 210 милиона потрошача укупно

1.2 ОСНОВНИ ДЕМОГРАФСКИ ПОДАЦИ

Према попису становништва из 2022. године општина има 13.671 становника и простире се на површини од 581,47 km².

Број становника између два Пописа (2011-2022) је мањи за 18,6%. Просечна старост нововарошана је 48 година. Најбројније становништво је у старосној групи 45-65 година – 33,5%.

Представљена је са 33 насеља која чине 13 месних заједница (1 градска и 12 сеоских). Просечна густина насељености је 23 становника/km².

1.3 ЗАШТИЋЕНА ПОДРУЧЈА И БИОДИВЕРЗИТЕТ

1.3.1 Специјални резерват природе "Увац"

Специјални резерват природе "Увац" је природно добро од изузетног значаја, тј. природно добро I категорије. Налази се у југозападној Србији у оквиру Старовлашко - рашке висије. Окружен је планинама Златар, Муртеница, Чемерница, Јавор и Јадовник и захвата површину од 7543 ha. Око 2/3 резервата се налази на територији општине Нова Варош, док се 1/3 налази на територији општине Сјеница. Минимална надморска висина резервата је 760 m, а максимална 1322 m.

Централну морфолошку целину резервата представља кањонска долина реке Увац са долинама њених притока. Воде реке Увац, дубоко су усекле своје корито у кречњачке стене и формирале сужене клисурасто – кањонске долине са високим, стрмим кречњачким литицама. Просечна дубина долина је између 200 и 300 m, а максимална до 350 m.

Посебна вредност кањонских делова долине су укљештени меандри. Ртови меандара у околини села Лопиже имају релативну висину од око 100 m. Меандри Увца су већ

препознатљива слика из југозападне, али и целе Србије – реално је очекивати да ће их, у годинама које следе, посетити бројни туристи из целог света.

Слика 1. Меандри Увца

Околина је са бројним крашким облицим рељефа: крашке површи, увале, вртаче, окапине, пећине и јаме.

Пећине су бројне и по величини варирају од поткапина до једног од највећих до сада познатих пећинских система у Србији, а то је Ушачки пећински систем чија дужина до сада истражених канала износи 6.185 m. Ушачки пећински систем се састоји од две пећине – Ушачке и Ледене, као и јаме Бездана која их спаја. Вредно је истаћи и друге пећине као што су: Тубића пећина, пећина Дуруља, Баждарска пећина... Све ове пећине одликује богатство пећинског накита таложеног из прокапних вода у виду сталактита, сталагмита, стубова, драперија, стакластих иглица...

Слика 2. Ушачка пећина

Специјални резерват природе "Увац" издваја присуство око 130 врста птица. У најзначајније спада белоглави суп (*Gyps fulvus*) – једна од две преостале врсте лешинара које се данас гнезде на подручју Србије.

Белоглави суп је врста орла лешинара, импозантне величине, распона крила и до 3 метра што га чини моћним летачем чији лет су истраживали и научници - аеронаутичари и примењивали при конструкцији летелица. Његова улога у ланцу исхране у екосистему је јединствена и незаменљива - искључива храна су му угинуле животиње, чиме спречава ширење зараза и на тај начин спроводи "природну рециклажу".

Ова ретка врста након Другог светског рата је била пред изумирањем. Захваљујући ентузијазму локалног становништва и орнитолога Биолошког института из Београда и проглашењем Специјалног резервата природе "Клисура реке Увац", 1971. године од стране ресорних министарстава, белоглави супови су сачувани од потпуног изумирања. Бројност белоглавих супова се до данас повећала на око 450-500 јединки (у кањону Увца и кањону реке Милешевке). Тако је колонија ове јединствене врсте птица постала највећа на Балкану и једна од највећих у Европи.

Слика 3. Белоглави суп

Вредно је и значајно истаћи чињеницу да су се на подручје резервата у претходних неколико године вратиле још две врсте орлова лешинара које су некада настањивале ово подручје. Реч је о црном лешинару ("суп старешина" – *Aegypius monachus*) и белој кањи (*Neophron percnopterus*).

Поред наведених лешинара (белоглави суп, црни лешинар, бела кања), подручје Увца и околине у прошлости је насељавао још један лешинар – орао брадан ("костоберина" – *Gypaeus barbatus*).

Специјални резерват природе "Увац" је једно од ретких гнездилишта великог ронца (*Mergus merganser*) на подручју Србије, као и подручје где је забележена највећа популација ове ретке врсте птице на Балкану. Подручје резервата насељавају и орао белорепан, сури орао, орао мишар, орао змијар, као и бројне врсте јастребова и сова, али и других птица ...

Поред великог богатства орнитофауне, значајно је и присуство ретких и угрожених врста сисара и друге фауне, попут вука, медведа, дивљих свиња, лисица, зечева, јазаваца, куна...

Присуство чисте воде водотока и акумулација, станишта су **24 врсте риба**, а њихови поједини делови су и природна плодишта младице, поточне пастрмке, језерске пастрмке, златовчице, смуђа, клена, скобаља, поточне мрене...

Од 219 регистрованих таксона флоре, три врсте су од међународног значаја, три на Црвеној листи флоре, 25 таксона је под контролом сакупљања, коришћења и промета, а преко 50 врста има лековита својства. Разноликост нетакнутих станишта, присуство ендемичних, реликтних и угрожених биљних и животињских врста, од посебног су значаја за очување биодиверзитета и геодиверзитета, а самим тим развој и промоцију туристичких потенцијала резервата, али и златарског краја у целини.

Проглашен је заштићеним подручјем 2006. године.

1.3.2 Планина Златар

Планина Златар је најлепша у низу невероватно лепих планина које красе предивне пределе југозападне Србије. Највиши врх је Голо брдо са надморском висином од 1627 m. „Златна планина“ је ушушкана између река Лима, Увца, Милешевке и Бистрице.

Слика 4. Планина Златар

На малом простору, од око 600 km² природа је била издашна те је становницима подарила све. Богатство воде, чист ваздух, раскошне четинарске шуме и непрегледне пашњаке.

Ненарушена равнотежа човека и природе примамила је овом крају и Белоглавог супа, који се поново угнездио на литицама Увца. Намењен заштити небеског краља, Специјални резерват природе Увац окупља оно најдрагоценије- истоимену реку са брзим планинским притокама, три језера настала пресецањем њеног тока и још увек скривено благо једног од највећих пећинских система у Србији. На њему се налази видиковац "Молитва" са ког је поглед на кањон најлепши.

Планина Златар по морфологији, клими и биљном покривачу односно аутентичној природи, сврстава се у значајне туристичке регије, у којој се могу развијати спортско-рекреативни, излетнички, здравствено-лечилишни, ловни, конгресни, екскурзивни и туризам на селу.

Уредбом Владе Републике Србије, Златар је 2006. године прогласен ваздушном бањом. Ова планина са највише сунчаних дана годишње, права је “фабрика” црвених крвних зрнаца и изузетно погодна за развој спортског, рекреативног, здравственог, ловног и сеоског туризма.

1.3.3 Споменик природе "Пећина Буковик"

Подножје Јавора, у засеоку Курђубићи оближњег Буковика, чува пећину Дуруљу познату и као Љепојевићка пећина или Јаворска лепотица. Јаворска лепотица скрива црвено корално острво и кристале наранџасте боје.

Представља спелеолошки објекат дужине преко 1000 m, изузетних морфолошких и хидрографских обележја и са атрактивним елементима кристалне орнаментике. Налази се у КО Љепојевићи, општина Нова Варош.

Проглашена је за заштићено природно добро 1975. године

1.3.4 Споменик природе "Црни бор - Лира"

Споменик природе налази се на подручју општине Нова Варош, катастарска општина Драглица, на катастарској парцели бр.708 у селу Драглица. Споменик природе ставља се под заштиту као типичан представник своје врсте. Стабло Црног бора - Лира је велике старости, правилне и широко гранате крошње са јаким жилиштем. Својим изгледом и очуваношћу доминира простором.

Проглашен је за заштићено природно добро 2002. године.

1.3.5 Споменик природе „Стабло бора Мунике“

Стабло бора мунике које расте у селу Сеништа представља праву природну вредност златиборског округа. Због својих димензија и старости налази се на списку заштићених природних добара Србије као Споменик природе ботаничког карактера. Представник је врсте која је некад била широко распрострањена у овим крајевима. Висине је 22 m са пречником круне од 17 m. Стар је око 3 века.

На обронцима Златибора су забележена свега неколико стабла мунике те би требало поново пошумити ово подручје јер поред аутохтоности има и велики научни и културни значај, чиме испуњава услове заштите. Заштитна површина обухвата 2,16 ари.

Проглашен за заштићено природно добро 1971. године, а налази се у селу Сеништа.

1.3.6 Предео нарочите природне лепоте "Парк шума Ивље"

Простире се на граници између општина Пријеполје и Нова Варош и између река Ибра и Западне Мораве. Обухвата подручје општине Нова Варош, катастарску општину Дрмановићи.

Укупна површина заштићеног природног добра износи 78 ha 16 ari 25 m². Парк Ивље се налази у југозападном делу Србије, на планини Златар.

Проглашен је заштићеним подручјем 1958. године од стране Завода за заштиту природе (ЗЗП) и научно проучавање природних реткости (НППР).

Слика 5. "Парк шума Ивље"

Биодиверзитет на територији општине Нова Варош је релативно очуван. Антропогени притисак се огледа у експлоатацији шума и сакупљању самониклог биља. Ово подручје може се сврстати у средњеевропски флористички регион, односно илирски флористички подрегион.

У шумској вегетацији доминирају четинари: смрека (*Picea excelsa*), јела (*Abies alba*), бели бор (*Pinus silvestris*), црни бор (*Pinus nigra*). Од лишћара присутни су: буква (*Fagus moesiaca*), храст китњак (*Quercus petraea*), цер (*Quercus cerris*), граб (*Carpinus betulus*).

Парк шума Ивље је у оквиру подручја Увца и Милешевке издвојена као простор од посебне важности за заштиту природе и уврштена је у националну еколошку мрежу јер има национални значај за очување диверзитета птица, а међународни за заштиту дневних лептира.

1.3.7 Парк природе "Златибор"

Парк природе „Златибор“ обухвата Златиборски планински масив на југозападу Србије у зони Старог Влаха, на источним Динаридима. Простире се на територији града Ужица и општина Чајетина, Нова Варош и Прибој у укупној површини од 41.923,26 хектара. На територији општине Нова Варош Парк природе Златибор заузима 5.145,62 хектара.

Златибор је планина у југозападној Србији, у зони Старог Влаха. То је заталасана планинска површ са које се уздижу благо заобљени врхови Торника, Чиготе и Муртенице.

Највећи део заузима травната висораван, са непрегледним пашњацима и мањим скупинама стабала белог и црног бора, испресецана плитко усеченим долинама потока и река,

ограничена узвишењима, оштрих, изломљених планинских форми са дубоким долинама и великим теренским нагибима, углавном под шумском вегетацијом.

Парк природе „Златибор“ на јужној страни ограничен је реком Увац, док се западна граница парка поклапа са државном границом према Републици Српској. На северној страни парка природе „Златибор“ граница иде падинама Мокре горе, Семегнјевске горе и падинама Груде, заобилази насељено место Златибор и наставља падинама Чиготе, а на источној страни парк природе „Златибор“ ограничен је реком Катущницом и падинама Муртенице.

Проглашен је за заштићено природно добро 2017. године.

2. ЧИНИОЦИ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

2.1 ПРЕДЕО И ЕКОСИСТЕМ

Општина Нова Варош налази се у југозападном делу Србије и централном делу Златиборске области. Граничи се са општинама Сјеница, Пријеполје, Прибој, Чајетина и Ариље које припадају Златиборској области и општином Ивањица која припада Моравичкој области. Одстојање од најсеверније до најјужније тачке износи 47 km, а између најисточније и најзападније тачке 44 km. Са површином од 584 km², смештена је на средини магистралног пута Београд-Бар.

Територија општине има изразито планински карактер, са просечном надморском висином близу 1.000 m. Најнижа надморска висина је на обали реке Лим (436 m), док је највећа на планини Златар (Голо брдо – 1626 m). Припада североисточној периферији Динарског планинског система, односно Старовлашко-рашкој висији, која се простире од Сјеничке котлине према југоистоку до реке Ибар.

У рељефу доминирају простране висоравни, благо нагнуте површи, са којих се дижу заобљени врхови са пар кречњачких стрмих и оштрих висова. Овај крај рашчлањен је рекама и језерима, међу којима су највеће Лим (Потпењко језеро) и њена десна притока Увац (Увачко, Златарско и Радоињско језеро). Виши делови висоравни и планина обрасли су шумама, испресецаним ливадама и пашњацима. Оголела и крашка подручја су присутна у мањој мери. Територија општине Нова Варош оивичена је планинским венцима Златара, Голије, Јавора, Чемернице, Мучња, Муртенице и Златибора.

2.2 КЛИМА И КЛИМАТСКЕ ПРОМЕНЕ

Клима подручја града Нове Вароши може се окарактерисати као умерено-планинска клима. Средњи годишњи број дана са облачношћу већом од 8 (тмурни дани) износи 112,4. Знатно је већи број тмурних него ведрих дана, што је пропорционално средњој годишњој облачности.

Присутан је позитиван тренд годишњих сума падавина на Златару. Годишње количине падавина су 754mm, док је примарни максимум падавина у мају и износи 98,3 mm а секундарни максимум у новембру 65,4 mm. Примарни минимум је у јануару (41,8 mm), док је секундарни минимум у августу и износи 54,0 mm. Број дана са снежним покривачем у току године износи 96,2. Најдуже трајање снежног покривача је у јануару месецу.

Карактеристичан правац доминантних ветрова јесте југоисточни (174 ‰) и активан је током целе године. Велику частину имају југозападни (152 ‰) и североисточни ветар (148 ‰), док је ветар из јужног правца осетно најнеактивнији (44 ‰). Велику частину има и северни ветар (142‰). Осунчаност током године износи око 2.000 сати, што је изразита климатска повољност.

2.3 ВОДЕ

Површинске воде у Новој Вароши припадају Дринском сливу. Главну хидрографску мрежу општине Нова Варош представљају реке Увац и Бистрица са својим притокама десне притоке су: Кладничка река, Вршевина, Тисовица, Бела река, Шупљница, Негбинска река, Сенички поток, Ресничка река, Поток Прскала, Ћоски поток, Тустити поток, Доброселачка река, река Грижа и леве притоке: Вељушница, Мићораца, Злошница, Дубоки поток, Вранешки поток, Пјански поток, Рикача, Ловнички поток, Јабучки поток, Сурдуп поток, Трначки поток, Брзена река.

Река Увац је највећа притока Лима. Слив реке Увац је површине 1.334 km², а дужине тока 115 km. Извориште Увца налази се на источном делу слива реке Дрине. Просечни протицај реке Увац на месту бране Увац је око 12 m³/s а на месту бране Радоиња око 13 m³/s.

Река Увац је велике хидроенергетске снаге, три пута преграђена, посебних пејзажних вредности. Када је 1979. године Увац преграђен, а узводно од Кокиног Брода изграђена ХЕ "Увац", истоимена река је потпуно искоришћена у енергетском смислу. Увац је висококвалитетно извориште и природни ресурс од 500 милиона m³ пијаће воде. Лепоти и благотворном дејству амбијента доприносе и бројни водотоци са стеновитим коритима и стрмим нагибима погодни за спортски риболов и рекреацију.

Река Лим протиче кроз врло мали део територије Општине Нова Варош, у зони хидроцентрале „Бистрица“.

Трудовачка река која настаје на изворишту Ђурчића врела и мањи потоци који се уливају у реку Тисовицу и припадају Дринском сливу.

Река Бистрица са притокама: Варошки поток, Ригина вода, Власински поток, Љешки поток, Речица (десне притоке) и Златарска река, Радовића врело, Црно врело (леве притоке). Бистрица настаје од Варошке и Златарске реке које се састају испод Хоћине стене, на надморској висини од 442 m, са укупним падом од 348 m и просечним падом од 3,16 ‰.

Река Рикача, која у сушним периодима нема тока, приликом интензивног топљења снега и изузетно јаким падавина плави део земљишта поред реке.

Увачко језеро на 988 метара н.в., са количином воде од 213 милиона m³, површине 5,7 km², максималне дубине од 108 m. Налази се у живописним стеновитим кланцима корита реке Увац и њених притока. Настало је преграђивањем Увца у селу Акмачићи. Брана је дуга 160 m и висока 110 m. Намена акумулације је за енергетику, оплемењавање малих вода, снабдевање насеља водом, рибарство и туризам и рекреацију. Највише и најузводније језеро на сливу реке Увац, дужине 25 km, а 13 km пловног пута на делу општине Нова Варош. Увачко језеро се налази у оквиру Специјалног резервата природе "Увац" и под старатељством је Фонда за заштиту птица грабљивица - "Белоглави сун".

Златарско језеро је једно од највећих у Србији, настало изградњом бране на Увцу код Кокиног брода 70-их година 20. века, на надморској висини од 888 метара, површине је 7,25 km², а дужине 27 km. Максимална дубина воде је 75 m. Брана хидроелектране Кокин брод је висока 83 m и дугачка 1.264 m и представља највећу земљану брану изграђену у Европи. На језеру су забележене честе осцилације водостаја, односно померање обалске линије због постојања бране, а ниво језера варира и до 45 m. Језеро представља 15 km директног пловног пута до испод ХЕ "Увац". У законској је надлежности СРП „Увац“, са седиштем у Новој Вароши. Надлежности су обрађене у посебном поглављу на основу Уредбе Владе Републике Србије.

Радоињско језеро је најнизоводније језеро, дужине око 11 km, површине 0,55 km², максималне дубине воде 30 m, обалска линија језера од 22 km. Смештено на 805 m надморске висине, у клисури на тешко приступачном простору, укљештено између кречњачких обала. Вода језера се користи за производњу електричне енергије у хидроелектрани "Бистрица" и делом за енергетске потребе ХЕ "Потпећ". Брана је висока 40 m и дуга 150 m.

2.3.1 Водоснабдевање и канализациона инфраструктура

Упркос богатом водном потенцијалу у општини, у Новој Вароши је удео домаћинства са сигурним приступом води за пиће значајно мањи у односу на просек Републике Србије.

На водоводну мрежу, дужине 83 km, прикључено је 4.210 домаћинства, односно 71,3% домаћинства, што је ниже од просека Златиборског округа (87,2%) и просека Републике Србије (86,7%).

Испоруку воде за пиће на подручју које обухвата 55% становника општине, и то градску средину, село Дрмановиће, део Горње Бистрице, Бурађу, део Божетића и Амзиће, врши јавно предузеће „3. септембар“. Водоводна мрежа која покрива то подручје (без осталих села) износи 64 km, капацитет резервоара је 2.500 m³, а прикључено је 3.445 домаћинства.

На основу Експертског извештаја „Јарослав Черни“ и анализе постојећег стања, водоводни систем се снабдева водом из изворишта подземне воде и то: Гачево врело, Лакомица, Шапоњића и Црно Врело. Издашности подземних извора веома варирају. Максималне издашности се бележе након обилних падавина и након топљења снежног покривача. Минималне издашности се бележе у сушним летњим периодима, када се бележи највећа потреба за водом. Због тога се повремено користе два мања изворишта за допуну система, Мукића Јама и Шопот.

Табела 1. Минималне издашности подземних изворишта

Подземно извориште	Издашност (L/s)
Гачево врело	5,0
Лакомица	3,0
Шапоњића врело	7,5

Црно врело	2,0
Мукића јама	1,5
Шопот	1,5
Укупно	20,5

Водоводни систем у Новој Вароши је сложен. Због висинске конфигурације терена систем водоснабдевања је подељен на два дела (горњи и доњи) који су повезани једним цевоводом како би се омогућиле међусобне допуне система. У горњем делу система воде захваћене са извора Гачево врело и Лакомица се упућује на постројење за пречишћавање воде „Центар“ које има капацитет 30 l/s. У доњем делу система воде захваћене са извора Шапоњића врело и Црно врело се упућује на постројење за пречишћавање воде које има капацитет 40 l/s . Број прикључака на водоводни мрежу је 3.450, што представља око 9.000 становника.

Ради обезбеђивања стабилности снабдевања, одвојени мањи системи су међусобно повезани цевоводом како би била омогућена допуна из једног у други систем. Систем је стабилан и нема значајнијих проблема по питању притисака у мрежи, с обзиром да су дефинисане висинске зоне, док губици у систему износе 35-45%.

Квалитет воде из изворишта Гачево Врело и Лакомица припадају класи високо квалитетних изворских вода и у највећем делу године се могу користити за пиће након основне дезинфекције хлором.

Последње проширење водоводних система је било 2012. године када је изграђено нових 12 km водоводне мреже. На подручјима на којима не постоје водоводни системи, становништво се снабдева водом из локалних изворишта и бунара.

До данас је изграђено 25 km канализационе мреже и број прикључака на канализациону мрежу је 2.950, што представља око 7.000 становника. Изграђеност канализације града Нове Вароши се процењује на 80 % .

Сеоска подручја немају канализациону мрежу, већ се њихове отпадне воде сакупљају у најчешће неадекватним септичким јамама .

Покривеност домаћинстава канализационом мрежом од 70,3% је виша од просека Златиборског округа (66,4%) и просека Републике Србије (63,2%). Отпадне воде које се сакупљају кроз канализацију се испуштају без пречишћавања директно у површинске водотокове. Систем за одвођење атмосферских вода не постоји. Постојећа канализациона мрежа покрива градске зоне Нове Вароши. Планирана су проширења канализационе мреже у околним насељима тако да ће дужина будуће канализационе мреже бити око 37 km. У будућем периоду ће на нову мрежу бити прикопчано око 900 становника.

Иако је пројектован сепарациони систем канализације постоји проблем нераздвојености атмосферске и фекалне канализације. Већи део фекалне канализације са леве стране Нововарошке реке се улива у атмосферске колекторе. Са друге стране, на појединим местима постоји уливање атмосферске канализације у фекалну. Све ово доводи до честог изливања канализације, нарочито у периоду кише. Планирано је да у будућем периоду канализациони систем буде реконструисан како би се раздвојиле атмосферске и фекалне воде и како би све отпадне воде главним колектором биле спроведене до будућег ППОВ. Осим градског дела

Нове Вароши, каналисана су и насеља Петловац, Златар и Махала, док су насеља Вионик, Воћњак, Старо поље и Куборовина повезани на атмосферску канализацију.

Насеље Петловац је део градског дела Нове Варши. Процењује се да ту живи око 700 становника и да тај број неће расти у будућем периоду. У насељу је спроведена водоводна мрежа, и изграђено је преко 600 m канализационе мреже. Отпадне воде овог слива природно гравитира ка реци Злошници и Златарском језеру. Током 2015. године изграђена је ЦС „Петловац“ са потисним цевоводом, до ЦС „Браношевац“. Ова црпна станица има улогу да потискује отпадне воде из насеља Петловца до ЦС „Браношевац“. Сама црпна станица има честих проблема у функционисању, и у том случају се отпадна вода евакуише ка реци Злошници путем постојећих излива. Идејним и Главним пројектом канализације насеља Петловац усвојена је специфична потрошња од 200 l/стан./дан и усвојено је укупно оптерећење отпадне воде са овог дела слива од 6,19 l/s.

Насеље Махала поседује нови фекални колектор Ø250 који прати трасу постојећег атмосферског колектора. На овај колектор је прикључено око 23 домаћинства, а постоји знатан број домаћинстава који још увек није прикључен. Поред становништва из насеља Махала, на колектор је прикључено и туристичко насеље Златар. Овај нови колектор се укршта са старим фекалним колектором Ø200 на који је прикључено још око 29 домаћинстава. Доњи део насеља је неканалисан. Отпадне воде од Махале и дела Златара се прикључују на канализациони систем Нове Вароши. Процењено укупно хидрауличко оптерећење насеља Махала је 1,12 l/s.

Ехтинг д.о.о. је 2009. године израдио Идејни и Главни пројекат фекалне канализације Златара и колектора фекалне канализације кроз градско подручје Нове Вароши. Према информацијама добијеним приликом обиласка терена овај пројекат је већим делом реализован.

2.3.2 Мониторинг површинских вода

На територији општине Нова Варош упркос богатом хидропотенцијалу нема мерења квалитета површинских вода.

Специјални резерват природе „Увац“ врши редовни мониторинг квалитета воде (анализу квалитета воде) и то 3 пута годишње (квартално). Последњу анализу извршио је 15.11.2021. године Институт за биолошка истраживања „Синиша Станковић“- Универзитета у Београду (ИБИСС). Ресерно министарство није одобрило средства за редовну анализу квалитета воде у 2022. години, и сходно томе, мерења нису извршена. Мерења су планирана за 2023. годину.

Са водних тела резервата прикупљени су узорци у сврху мониторинга еколошког статуса/потенцијала и квалитета воде на основу физичко - хемијских, биолошких и микробиолошких параметара.

Узорци су прикупљани на 17 одабраних локалитета (Радоиња испод Ужичког моста, Радоиња код бране, Златарско језеро код бране, Сјеничко језеро код бране, сјеничко језеро – меандри, Увац испод Радоиње, Злошница, Вељушница, Кладница, Марића река и др.).

На основу свеобухватне анализе, детаљног погледа заједнице макробескичмењака, силикатних алги, фитопланктона, као и пратећих података (физичко – хемијских параметара, концентрације хлорофила, других теренских забелешки) закључује се да је индикативни еколошки статус, односно потенцијал водних тела резервата „ Увац“, генерално **умерен до слаб**.

Комплекс водених екосистема подручја Резервата је комплексан, састоји се из три акумулације (Сјеничко језеро, Златарско језеро и Радоињско језеро) које се настављају једна на другу, као и низа притока, које све носе одређене притиске.

У зонама ушћа свих анализираних притока примећена је велика количина седимената (наноса). Непречишћене отпадне воде из домаћинства, прехрамбене индустрије, али и дифузно загађење, уз нутријенте из ерозивних наноса су потенцијални узрок хипотоксичности на датим локалитетима. Повишене концентрације ортофосфата на већини локалитета, указују на спирање органског загађења са локалних пољопривредних газдинстава и других потенцијалних загађивача. Највиша концентрација забележена је на локалитету Радоиња – испод Ужичког моста. Присуство колифорних батерија, иако у ниским концентрацијама, указује на постојање загађења отпадним и фекалним водама, односно на неадекватну инфраструктуру и одлагање овх вода. Посебно се истиче присуство пластичног отпада. Најизраженије загађење пластиком забележено је у зони ушћа Кладнице у Сјеничко језеро.

Ушћа притока у акумулације, посебно река Кладница, идентификовани су као потенцијални извори загађујућих материја, који доприносе лошем стању акумулација.

2.3.3 Пречишћавање отпадних вода

У општини не постоји систем за пречишћавање отпадних вода. Отпадне воде са територије општине Нова Варош се не пречишћавају већ се путем колектора испуштају у Варошку реку тј. реку Бистрицу. Такође, Нововарошка река представља главни реципијент за атмосферске воде. Велики проблем у функционисању система представља често запушење канализационе мреже ризлом и ситним каменом, који током спирања улица доспевају у канализацију.

У општини није урађен катастар загађивача, али је број предузећа која имају обавезу да ураде процену утицаја на животну средину релативно мали.

Околна сеоска домаћинства, која немају приступ канализацији, отпадну воду испуштају директно у околину или у септичке јаме. Количина испуштених отпадних вода у канализацију, према подацима из 2022. године, износила је 403.513 m³, док нема поузданих података о укупно испуштеним количинама отпадних вода у околину. Систем за одвођење атмосферских вода не постоји. Конфигурација планинског терена омогућава природно отицање атмосферских вода до најближих водотокова.

Неопходност решавања овог питања је потврђена и у Генералном пројекту и претходној студији оправданости сакупљања, одвођења и пречишћавања отпадних вода насеља општине Нова Варош.

У 2019. години је Министарство заштите животне средине финансирало 15.000.000,00 динара и Општина Нова Варош 5.000.000,00 динара за израду пројектно – техничке документације за израду постројења за пречишћавање отпадних вода.

Почетком 2023.године, Конзорцијум Института за водопривреду „Јарослав Черни“ а.д., SUEZ Consulting (SAFEGE) (France), SAFEGE DOO-а и Хидрозавода ДТД-а су израдили Експертски Извештај за одређивање критеријума за постројење за пречишћавање отпадних вода.

Експертски извештај садржи четири главне активности:

Активност 1: Извештај број 1 - анализа постојећег стања на основу документације;

Активност 2: Извештај број 2 - о постојећем стању на основу мерења протока, узорковања и испитивања квалитета отпадних вода;

Активност 3: Извештај број 3 – утврђивање препорука за планове развоја канализационог система;

Активност 4: Извештај бр.4 – утврђивање критеријума за пројектовање постројења за пречишћавање отпадних вода.

Ради решавања питања пречишћавања отпадних вода и заштите вода од загађења, започете су припреме за изградњу постројења за пречишћавање отпадних вода Нове Вароши и дела здравствено туристичког комплекса „Златар”¹.

Пре изградње ППОВ у циљу сагледавање могућих негативних последица потребно је обезбедити следеће предуслове:

- раздвајање фекалне и атмосферске канализације;
- потпуна санација оштене канализационе мреже;
- изградња недостајуће мреже и објеката на мрежи;
- обезбеђење што потпуније прикључености физичких и правних лица на канализациону мрежу;
- изградња преливних објеката;
- евакуација пречишћене воде у водопријемник;
- забрана испуштања чврстог и течног садржаја који својим карактеристикама могу да оштете канализациони систем;
- строга контрола недозвољеног испуштања отпадних вода;
- сви индустријски субјекти чији параметри прелазе прописане вредности МДК треба да имају изграђене локалне уређаје за пречишћавање до нивоа прописаном Уредбом о ГВЕ загађујућих материја у воду и роковима за њихово достизање;
- мерење протока, узорковање и лабораторијске анализе;
- праћење и координација свих нерегуларности од стране надлежне инспекције локалне самоуправе.

Највећи потенцијални загађивачи водотокова су канализација (комплетно се излива у реку Бистрицу) и пољопривреда. У Новој Вароши нема развијене индустрије и она не представља значајнији извор загађења. Потенцијална опасност може бити неконтролисани развој туризма.

Неопходност решавања овог питања је потврђена и у Генералном пројекту и претходној студији оправданости сакупљања, одвођења и пречишћавања отпадних вода насеља општине Нова Варош.

У овој студији се наглашава потреба одвођења и пречишћавања отпадних вода са територије целе општине, као неопходан услов даљег развоја општине. МЗЖС је подржало општину Нова Варош у изради идејног и урбанистичког пројекта ППОВ, као и за изградњу будућег постројења - са планираном инвестицијом од око 5 милиона еура, у наредне 2 године.

¹ Локација постројења се налази на кат.парцелама 661/1, 666/5, 1739/2, 662/3, 1739/3, 1737/5,1737/3, 661/3 КО Нова Варош, општина Нова Варош.

³ Експертски Извештај „Јарослав Черни“

У оквиру „Програма 8 Општина“ предузет је читав низ активности које ће претходити каснијим фазама пројектовања и изградње канализационог система.

Ефикасан рад ППОВ ће допринети успешној заштити животне средине од загађивања отпадним водама што је и крајњи циљ.

2.4 ВАЗДУХ

Генерално посматрано квалитет ваздуха у општини Нова Варош је добар, што потврђује и чињеница да је подручје општине Нова Варош Уредбом Владе Републике Србије проглашено Ваздушном бањом.

Мониторинг емисије издувних гасова из котларница за даљинско грејање врши „Енергија Златар“ д.о.о. у сарадњи са овлашћеним фирмама за контролу квалитета ваздуха, једном годишње (март месец).

На основу Извештаја о мерењу масених концентрација загађујућих материја које се емитују у ваздух из емитера котлова који користе течно гориво у котларницама: „Трикотажа“, „Зебиновац“, „Пошта“, „Браношевац“, које спроводи Завод за јавно здравље Чачак, утврђено је следеће:

- Највеће вредности измерене масене концентрације угљен-моноксида (CO) мања је од прописане граничне вредности, на основу чега се сматра да су предметни стационарни извори загађивања ваздуха, усклађени са захтевима прописаним Уредбом у погледу емисије угљен-моноксида (CO).
- Највеће вредност измерене масене концентрације азотних оксида (NOx) и сумпор оксида (SO₂) веће су од прописане граничне вредности, на основу чега се сматра да спредметни стационарни извори загађивања ваздуха, нису усклађени са захтевима прописаним Уредбом у погледу емисије азотних и сумпорних оксида изражених као NO₂ и SO₂.

Мерење је вршено у марту месецу 2022. године.

У оквиру пројекта „Школе за бољи квалитет ваздуха: мониторинг грађана, СТЕМ образовање и активизам младих у Србији“, који спроводи УНИЦЕФ заједно са СКГО и другим партнерима, а уз финансијску подршку Краљевине Норвешке, током априла 2022. године у школама изабраним на основу спроведеног конкурса постављени су уређаји за праћење квалитета ваздуха. Институт за нуклеарне науке „Винча“ припрема месечне извештаје о квалитету ваздуха засноване на подацима добијеним из индикованих мерења ПМ честица и CO₂ на дневном нивоу на основу постављених уређаја.

На мерном месту ОШ "Живко Љујић", средње дневне концентрације PM₁₀ суспендованих честица су се кретале у распону од 11.99 до 38.37 ug/m³, са средњом вредношћу од 29.78 ug/m³. У периоду извештавања уочено је 0 прекорачења концентрације PM₁₀ на дневном нивоу.

Средње дневне концентрације PM_{2.5} суспендованих честица су се кретале у распону од 21.48 до 25.11 ug/m³, са средњом вредношћу од 23.85 ug/m³.

На основу средњих дневних концентрација PM₁₀ наведених у табелама, и израчунавањем SAQI индекса квалитета ваздуха, ваздух је за наведени период био одличан 1 дана, добар 1 дана, прихватљив 2 дана.

На мерном месту „Средња школа“ Нова Варош, средње дневне концентрације PM10 суспендованих честица су се кретале у распону од 15.67 до 49.77 $\mu\text{g}/\text{m}^3$, са средњом вредношћу од 35.59 $\mu\text{g}/\text{m}^3$. У периоду извештавања уочено је 0 прекорачења концентрације PM10 на дневном нивоу.

Средње дневне концентрације PM2.5 суспендованих честица су се кретале у распону од 10.22 до 38.58 $\mu\text{g}/\text{m}^3$, са средњом вредношћу од 25.56 $\mu\text{g}/\text{m}^3$.

На основу средњих дневних концентрација PM10 наведених у табелама, и израчунавањем SAQI индекса квалитета ваздуха, ваздух је за наведени период био одличан 2 дана, добар 10 дана, прихватљив 12 дана.

Средња дневна вредност PM1, PM2.5 и PM10 сензора. Евидентирају се прекорачења PM10 дневних вредности преко 50 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ према ЕУ/СРБ регулативи. У периоду извештавања уочено је 0 прекорачења.

На мерном месту ОШ "Гојко Друловић", средње дневне концентрације PM10 суспендованих честица су се кретале у распону од 9.56 до 34.55 $\mu\text{g}/\text{m}^3$, са средњом вредношћу од 20.86 $\mu\text{g}/\text{m}^3$. У периоду извештавања уочено је 0 прекорачења концентрације PM10 на дневном нивоу.

Средње дневне концентрације PM2.5 суспендованих честица су се кретале у распону од 4.31 до 23.83 $\mu\text{g}/\text{m}^3$, са средњом вредношћу од 13.24 $\mu\text{g}/\text{m}^3$.

На основу средњих дневних концентрација PM10 наведених у табелама, и израчунавањем SAQI индекса квалитета ваздуха, ваздух је за наведени период био одличан 21 дана, добар 6 дана.

2.5 ЗЕМЉИШТЕ

Земљиште је значајан елемент природне средине и важан природни ресурс. Територија општине Нова Варош је сиромашна земљишним потенцијалом, јер је природна средина и антропогена делатност неповољна за његово формирање и одржање. Стрми нагиби онемогућавају дуже задржавање разореног супстрата и погодују ерозији. Томе у великој мери доприносе и падавине које изазивају испирање и одношење земљишта. Најквалитетнија земљишта у општини, потиснута су формирањем насеља и водених акумулација. Ипак, на територији општине може се уочити више врста земљишта.

Планинска црница се образује на тврдим кречњацима, у највишим деловима кречњачких масива, Муртенице, Тикве, Оштрика, Китоње и Козомора и на површима Каменице и Клак-Радоиње. То су плитка земљишта и њихова производна вредност је мала.

Гајњаче се образују на иловастим речним терасама, Лима, Увца и њихових притока, на којима се развијају шуме цера и граба.

Скелетна земљишта су заступљена у брдско-планинском простору, где су мразно разоравање или речна ерозија фактори механичког разоравања подлоге. Ова земљишта су сиромашна у хранљивим материјама.

Елувијална еродирана земљишта (сирозем), формирана су на шкриљцима, доломитима и еруптивним стенама и имају највећу вредност, јер погодују развоју пољопривреде. Колувијум настаје у подножју падина и погодан је за воћњаке.

Рендзине имају велику распрострањеност и на њима се јављају церове и букове шуме.

Ранкери се јављају на силикатним стенама и на њима је развијена шумска вегетација, бора, смрче, јеле и др.

Треба рећи да је, ионако оскудно пољопривредно земљиште општине угрожено непољопривредним делатностима, стамбеним и индустријским објектима и саобраћајницама.

У структури пољопривредног земљишта преовладавају ливаде и пашњаци који заузимају 17.142 ха, односно 63,94% пољопривредног земљишта. Оранице се простиру на свега 33,37% пољопривредног земљишта. Са изузетком МЗ Радоиња и Рутоши, земљиште је ниже бонитетне класе. Брдско-планинска конфигурација терена доприноси постојању ерозија и клизишта. Изражен је процес напуштања пољопривредног земљишта услед снажних миграција из сеоских средина. У највећој мери су напуштене пашњачке површине на удаљенијим локацијама. На овим површинама је изражен процес закоровљавања и природног „пошумљавања“.

У општини нема рејонизације производње. Екстензивно сточарство је доминантно у целој општини. Устињенији поседи и мање површине су присутни у Вранешима, Радоињи, Рутошима, Дражевићима и Бистрици. У осталим селима је посед већи и укрупњенији али је квалитет земљишта лошији.

2.6 ЗЕЛЕНИЛО И ЗЕЛЕНА ИНФРАСТРУКТУРА

Највећи део укупног простора под зеленим површинама заузимају заштитно зеленило и шуме са шумским земљиштем, што указује на мало учешће паркова и рекреативних површина који су на располагању грађанима. Како би се дао детаљнији приказ поделе и пописа зелених површина града Нове Вароши, неопходно је израдити Катастар зелених површина, који подразумева све зелене површине, као што су зелени скверови, зелене површине у приобаљу, зелене површине у отвореним стамбеним блоковима, зелене површине посебне намене, јавне зелене површине у оквиру других намена, зелене површине објеката и комплекса јавних служби, зелене површине у регулацији саобраћајница, зелене површине спортских објеката и комплекса, зеленило у археолошким и споменичким комплексима, зелене површине у оквиру осталих намена, природно регулисана вегетација дуж водотокова, влажна станишта, природно регулисана вегетација на подручју пољопривреде и друго.

Програмом је предвиђено извођење операција на радовима одржавања чистоће паркова, кошења, заливања, одржавања живе оgrade (шишање, плевљење и прашење) и осталог шибља, ружа, перена и цвећа, радови на замени биљног материјала на цветним површинама као и код ружа, перена, украсног биља и живица, затим редовно резивање у зимским месецима, скидање избојака у летњим месецима и замена осушених садница.

Посебно се важно истиче заливање у летњем периоду за очување квалитета зеленила у зависности од временских услова.

За управљање шумама и шумским земљиштем одговорно је Јавно предузеће „Србијашуме“ (ЈП „Србијашуме“).

2.7 ОБНОВЉИВИ ИЗВОРИ ЕНЕРГИЈЕ

На територији Општине Нова Варош постоје **енергетски објекти** инсталиране снаге 162 MW (ХЕ Увац снаге 36 MW, ХЕ Кокин Брод снаге 22.5 MW и ХЕ Бистрица снаге 104 MW).

Енергетски потенцијали Општине Нова Варош су: водени ресурси (680 MW РХЕ Бистрица II- постоји урађен пројекат, 15-ак МХЕ капацитета 25 MW), биомаса (22. 400 ha шума или 38,6% шумовитости општине) са потенцијалом постројења од 8 MW за топлотну и 4 MW за електричну енергију, енергије ветра и сунца (претпоставка је око 15MW).

Укупна могућност је, изградња енергетских објеката инсталисане снаге око 750 MW - ЗЕЛЕНЕ ЕНЕРГИЈЕ.

Изузетни хидропотенцијали препознати су и за изградњу минихидроелектрана (МХЕ) на златарским рекама. Просторним планом општине Нова Варош предвиђена је изградња 20 МХЕ. Према локацијама које су просторним плановима јединица локалне самоуправе предвиђене за изградњу енергетских објеката за производњу енергије на бази водних ресурса, општина је надлежна за издавање дозвола за изградњу 6 МХЕ, док је Министарство енергетике, развоја и заштите животне средине било надлежно за преосталих 14 МХЕ које су обухваћене Просторним планом подручја посебне намене Специјалног резервата природе Увац.

За сада су изграђене и стављене у погон 3 МХЕ на реци Бистрици – Речице (инсталисана снага 930 KW), Црквине (инсталисана снага 850 KW) и Хидра-електро (инсталисана снага 100 KW), док су још 3 у поступку издавања локацијских и грађевинских дозвола.

Потенцијал **сунчеве енергије** на територији Општине Нова Варош је доста велики. Просечана дневна енергија глобалног зрачења за 1 m² равне површине је 3,61 kWx (средња годишња вредност) и креће се у распону од 1.3 kWx зими до 5,9 kWx лети. На годишњем нивоу то је просечна вредност глобалног зрачења од 1316.4 kWx/m² (поређења ради, у Немачкој је то 1000 kWx/m²), што је знатно изнад европског просека, са изузетно повољним сезонским распоредом.

Потенцијал **енергије ветра** је такође велики, пошто је Општина Нова Варош брдског планинско подручје на коме се сучељавају утицаји медитеранског и континенталног климатског подручја, што доводи до струјања ваздуха, погодног за изградњу ветрогенератора.

Највећа **дрвна маса** на пању и највећи годишњи запремински прираст у општини Нова Варош остварују се у шумама смрче, желе и букве. Укупна запремина на пању у шумама ове три дрвне врсте износи 3,73 милиона m³ и у односу на укупну запремину на пању у шумама у овој општини (збирно државно и приватно власништво) то представља 60,2%. Од осталих дрвних врста по величини запремине на пању издвајају се цер и црни бор.

Са становишта биланса производње и потрошње дрвне биомасе значајна је чињеница да дрвног остатка у шуми има у одређеним количинама. Шумски дрвни остатак (ситна грађевина, овршци и др.) се након израде дрвних сортимената слаже у купе/хрпе поред пања (тзв. шумски ред). Дрвни остатак који настаје у пиланској преради дрвета транспортује се у околне фабрике брикета. Поред шумског и пиланског дрвног остатка у разматрање је потребно

узети и кору као нуспроизвод која се тренутно заједно са крупним дрвним остатком продаје фабрикама за производњу плоча на бази дрвета.

У циљу стимулisaња експлоатације обновљивих извора енергије, општина Нова Варош је 2009. године израдила Студију: Потенцијали и могућности коришћења дрвне биомасе за производњу енергије и економски развој општина Нова Варош, Прибој и Пријеполје. Са 22.400 хектара шуме, Нова Варош се убраја у једну од најшумовитијих општина у Србији – 38.6% површине општине је под шумом (републички просек је 29%). Око 83% дрвне запремине на пању налази се у државним шумама којима газдује ЈП Србија шуме. Студија је показала да су у општини Нова Варош енергетски потенцијали из дрвне биомасе већи у односу на годишњу енергије из мазута за 4,95 милиона kWh. То значи да расположиве количине могу у потпуности да задовоље тренутне потребе за енергијом као и да омогуће проширење постојећих капацитета и мреже корисника или покретање когенерацијских постројења за производњу топлотне и електричне енергије. Ове чињенице су посебно значајне јер отварају могућност замене фосилних горива у топланама за даљинско грејање, са обновљивим енергентима, чиме би се значајно смањила емисија штетних гасова, током грејне сезоне.

Од 57.000 m² простора који се греје од стране јавног предузећа “Енергија Златар НВ” доо, 6.900 m², односно 12.10%, је грејање на пелет (биомасу), а остало 87,90% је грејање на мазут.

У плану је изградња нове, централне котларнице, која ће грејати основну школу, техничку школу, гимназију, градску халу и зграду општине. Капацитет котлова на дрвену сечку биће 2 MW.

У току је спровођење отвореног поступка јавне набавке: Пројектовање, набавка, испорука, монтажа опреме и изградња котларнице на дрвену сечку уз ОШ „Живко Љујић“, повезаног топловода и топлотних подстаница по систему „Кључ у руке“. Процењена вредност јавне набавке је 193.734.032,87 динара без ПДВ-а.

3. ФАКТОРИ РИЗИКА ПО ЖИВОТНУ СРЕДИНУ

3.1 Бука

У циљу заштите животне средине и здравља људи, као и информисања јавности о резултатима мерења буке и успостављања мониторинга буке, потребно је извршити мерење комуналне буке у складу са Законом о заштити од буке у животној средини ("Сл. гласник РС", бр. 96/2021). Потребно је одредити мере забране и ограничења усвајањем нове градске Одлуке о мерама за заштиту од буке.

Такође је неопходно и информисање јавности о резултатима мерења буке и успостављање мониторинга буке.

Транзитни саобраћај се одвија кроз сам град, јеррегионални пут М21, који је прилично оптерећен, пролази кроз уже градско подручје. У складу са законском регулативом, неопходно је вршити систематско мерење буке у животној средини и на основу резултата добијених тим мерењем биће извршено ново, акустично зонирање подручја града.

3.2 Отпад

Локалним и Регионалним планом управљања отпадом за општине Пријепоље, Нова Варош, Прибој и Сјеница између осталог предвиђена је изградња и опремање рециклажног дворишта.

Заштита животне средина је један од највећих изазова четири партнерске општине које се налазе на тремеђи три државе. Велики број несанитарних и „дивљих“ депонија на територији ове 4 општине је нарочито проблематичан јер се на овој територији налазе Специјални резерват природе „Увац“, Ваздушна бања „Златар“, Природна добра „Сопотница“ и „Камена Гора“, Прибојска бања, Парк природе Златибор, и др. Процена је да се годишње акумулира око 25.000 t комуналног отпада, од чега на територији општине Пријепоље (10.800 t), Прибој (3.700 t), Нова Варош (3.500 t), Сјеница (5.500 t). Постоји даљи тренд повећања комуналног отпада, нарочито имајући у виду потребу чишћења вишедеценијских несанитарних и дивљих депонија: пријепољске на улазу у град, на самој обали Лима; Друглића на прибојској територији где се несанитарно одлаже отпад из Нове Вароши и Прибоја; сјеничке несанитарне депоније „Говеђак“ која се налази на обронцима Златара. Посебна отежавајућа околност је што се неке од највећих несанитарних депонија налазе на самој обали реке Лим, која се улива у Дрину и са собом односи огромне количине отпада, што прети да изазове праву еколошку катастрофу, регионалних размера.

Суочене са овим проблемима, представници ове четири општине основале су ДОО за управљањем чврстим комуналним отпадом на територији општина Нова Варош, Прибој, Пријепоље и Сјеница 2013. године међуопштинским споразумом о сарадњи. Оснивање регионалног предузећа био је један од кључних резултата низа пројеката из области управљања отпадом у периоду 2011-2014. године: Израда локалног и регионалног плана управљања отпадом (ІРА 2007), Израда ПТД за рециклажно двориште (2012., Европски прогрес), CLEAN – едукација грађана и опремање рециклажног центра *Браношевац* (2012-2014., СВС), Израда ПТД за изградњу регионалне санитарне депоније *Бањица* (2013., Евр.Прогрес). Седиште предузећа је у Новој Вароши, а локација тела депоније налази се на КО Челице, Нова Варош. Од оснивања до данас, предузеће има једног запосленог – директора. Претежна делатност предузећа је сакупљање неопасног отпада. До 2018. године није било никаквих инвестиција у оквиру регионалне депоније.

Одлуком о заједничком обезбеђивању и спровођењу управљања отпадом МЗЖС (бр. 353-5076/2018), дефинисано је да су општине Нова Варош, Пријепоље, Прибој и Сјеница ЈЛС које одлажу отпад на Регионалну санитарну депонију „Дубоко“ Ужице, са претоваром на трансфер станици „Бањица“, Нова Варош. На основу тога, крајем 2018. године приступило се изради ПТД за изградњу трансфер станице Бањица са рециклажним двориштем - финансирање МЗЖС (5 мил. РСД).

Током 2019. приступило се изради и ПТД за изградњу Регионалног центра за управљање отпадом Бањица, који је финансиран делом од МЗЖС (23,4 мил. РСД) и учешћем општине Нова Варош 5,9 милиона рсд. Општине Нова Варош, Пријепоље и Прибој обезбедиле су 50.000.000,00 динара за изградњу трансфер станице и неопходну техничку документацију (50% Пријепоље, 30% Прибој и 20% Нова Варош).

У 2021. години започета је изградња трансфер станице са рециклажним двориштем где је процењена вредност радова 94 милиона РСД.

У 2022. години у потпуности је завршена изградња трансфер станице са рециклажним двориштем. У току је изградња приступне саобраћајнице, саобраћајног прикључка, далековода и водовода за трансфер станицу.

У 2023. години општина Нова Варош изабрана је на конкурс за директну подршку у области управљања отпадом у оквиру пројекта „Одрживе инклузивне услуге на локалном нивоу (2022-2025) које финансира Влада Шведске, а спроводи Стална конференција градова и општина- Савез градова и општина Србије (СКГО) у сарадњи са Шведском асоцијацијом локалних власти и региона (САЛАР).

02.02.2023. године од стране локалне самоуправе формирана је Радна група чији је задатак израда Локалног плана управљања отпадом општине Нова Варош и спровођење активности предвиђених планом.

Почетак рада трансфер станице очекује се средином 2023. године. Служиће за селектовање, прикупљање, претовар и транспортовање отпада са територија општина Нова Варош, Прибој и Пријепоље у Регионалну депонију „Дубоко“.

На територији града, постављено је 155 контејнера од 1,1 м³, 200 канти и 15 контејнера од 5 м³, 35 рециклажних и 15 буради за пепео. На територији 13 Месних заједница укупно је постављено 137 контејнера.

Комунално предузеће ће преостале контејнере распоредити према приоритету на одговарајућим локацијама.

3.3 Отпадне воде

Површинске воде у Новој Вароши припадају Дринском сливу. Најзначајнија река на подручју Општине је Увац. На Увцу су подигнуте три хидроцентрале са три вештачка језера: Увачко, Златарско и Радоињско. Капацитет језера је 5 милиона м³ (по просторном плану Републике Србије највећи хидропотенцијал Србије у погледу водоснабдевања). Кроз Општину Нова Варош једним делом свога тока протиче река Лим. На Лиму се налази једна хидроцентрала која припада општини Нова Варош. У општини се налази и већи број мањих речица попут Вршеvine, Златарске реке, Злошнице, Варошке река и сл. Све ове реке се уливају у Бистрицу која се улива у Лим.

У области отпадних вода неопходно је достићи следећи циљ - унапређење и модернизација канализационе инфраструктуре и изградња система за пречишћавање отпадних вода.

У 2021. години кроз пројекат Изградње фекалне канализације у туристичкој зони Златар планирана је изградња канализације у предметном обухвату, уз додатне анализе са задатком у циљу остварења могућности прикључења свих изграђених објеката недалеко од трасе. Планирано је прикључење објеката у околини ресторана „Ривал“ и објеката на путу за „Црвене Воде“. Фекална канализација у туристичкој зони Златар је део целине канализационог система који ће се коначно укључити у постојећи уређај за пречишћавање отпадних вода који се налази у КО Брдо Нова Варош.

Изградња фекалне канализације на Златару – крак Брдо – Црвене воде – Дрмановићи подразумева сепаратни систем канализације отпадних и атмосферских вода. Јавна

канализациона мрежа укупне дужине 1.951 m обухвата потез Златар – крак Брдо –Црвене воде Дрмановићи. Укупна површина свих захваћених парцела је око 6 ha и обухвата следеће кп. бр. 877/3, 879/1, 880, 881, 900/1 КО Брдо и 1817/1, 1818/2 КО Дрмановићи.

Еколошка одрживост је обезбеђена, обзиром да пројекат има директан утицај на заштиту животне средине, кроз врло озбиљан приступ регулисању проблема отпадних вода. Тиме се стварају услови за даљи одрживи развој туризма, уз поштовање највиших стандарда у заштити животне средине. Овим пројектом прикупиће се отпадне воде из туристичке зоне и укључити у централни колектор „Варошке реке“. Сва прикупљена отпадна вода прерадиће се у будућем ППОВ.

Институционална одрживост ће бити обезбеђена тим што ће управљање, одржавање и даље унапређење система одвођења и пречишћавања отпадних вода из Туристичке зоне „Златар“ бити у ингеренцији ЈП „3. Септембар“.

У општини Нова Варош потребно је у наредном периоду изградити још додатне km секундарне мреже фекалне канализације, као и на подручју околних сеоских насеља, чиме би се значајно подигао ниво животног стандарда и омогућило боље функционисање комуналних делатности. Фекалне воде из градског и приградских насеља планирано је да се пречишћавају у ППОВ у Новој Вароши.

Након изградње водоводних система у свим насељима општине, потребно је изградити и канализациону мрежу која би покрила сва насеља и планирати изградњу већег броја постројења за пречишћавање отпадних вода мањег капацитета.

Планира се и унапређење система кишне канализације. У оквиру ове мере радиће се на систему кишне канализације, што подразумева: отворене канале, риголе око путева, зацењене колекторе, црпне станице за препумпавање и др.

3.4 Јонизујуће и нејонизујуће зрачење

Јонизујућа зрачења су електромагнетска или честична зрачења која могу дајонизују материју и да изазову оштећења ћелија живих организама. Нејонизујућа зрачења су електромагнетска зрачења која обухватају: ултравиолетно зрачење, видљиво зрачење, инфрацрвено зрачење, радио-фреквенцијско зрачење, електромагнетска поља ниских фреквенција и ласерско зрачење. Извори нејонизујућег зрачења срећу се у свакодневном животу, а то су: мобилни телефони, компјутери, телевизори, пегле, електрични шпорети... У области заштите од јонизујућег и нејонизујућег зрачења неопходно је достићи следећи циљ – унапређење мониторинга и заштите од јонизујућег и нејонизујућег зрачења.

3.5 Хемикалије и хемијски удеси

Хемијска индустрија и друге гране индустрије, које у својим производним процесима користе различите хемикалије, представљају значајан извор потенцијалних загађења животне средине, услед чега се захтеви које оператери морају да испоштују, у погледу заштите, константно пооштравају.

Како на територији наше општине хемијска индустрија није развијена, тако не постоји опасност од загађења животне средине хемикалијама и хемијских удеса, су релативно мале.

3.6 Биохазард и зоохигијена

Најзначајније проблеме у вези са биохазардом и зоохигијеном, на територији општине Нова Варош, представља сузбијање штетних организама – глодара, комарца и крпеља као и сузбијање инвазивних коровских врста, а пре свега амброзије.

Као највећи коровски алерген издваја се амброзија, али и неке друге коровске биљке, попут коприве представљају значајан фактор ризика за осетљиву популацију. Популацију амброзије на територији Златиборског округа прати ПССС „Ужице“, која на основу увида са терена иницира спровођење мера уништавања ове коровске врсте.

У области зоохигијене и биохазарда неопходно је достићи следећи циљ – смањење ризика од биолошког загађења животне средине.

3.7 Елементарне непогоде и катастрофе

Под појмом елементарна непогода подразумева се стање када на одређеном простору и за одређено (кратко) време дође до таквог оштећења материјалних добара, односно угрожености здравља или живота људи чије последице није могуће отклонити за жељено време постојећим усталим методама рада и постојећом организацијом. На нашем простору има услова за настанак следећих елементарних непогода: пожара, клизања тла, одрона, суша и мразева.

Неконтролисана активност у шумским пределима или на ободним подручјима веома често доводи до појаве **пожара**. У циљу заштите од пожара у пошумљеним пределима, неопходно је приступити озбиљној заштити ових простора. ЈП „Србијашуме“, које газдују највећим шумским комплексима на територији општине Нова Варош предузимају одређене превентивне противпожарне мере:

- обновљање постојећих и просецање нових противпожарних путева, појаса и просека, како би се евентуално покренути пожар делимично локализовао и на тај начин смањиле негативне последице;
- подизати мешовите састојине, биолошке противпожарне пруге, посебно учистим четинарским шумама;
- забрана ложење отворене ватре на удаљености од 200 m од руба шуме, изузев на јасно обележеним подручјима и сл.

Појава **клизишта**, а пре свега одрона је честа појава у нашим крајевима. Најинтезивнија је почетком пролећа, када услед наглог топљења снега и превелике количине воде у површинским слојевима земљишта долази до покретања тла и обурвавања камена и земље.

Оно што је потребно предузети јесу најефикасније, а уједно и најјефтиније мере: пошумљавање оголићених подручја и онде где то није могуће услед великог нагиба, постављање заштитне мреже.

Последице од **суше** и касног пролећног **мраза** је тешко спречити у целости, али се бар могу ублажити како би ратарске и воћарске културе са што мање штете завршиле свој вегетациони период. Неке од тих мера су: вештачко орошавање воћарских култура, постављање заштитних мрежа, наводњавање и сл.

Територију општине Нова Варош, од истока према западу, чине три венца планина паралелно поређаних и одвојених једном висоравни. Рељефом доминирају заталасане флуви-денудационе површи, котлинска проширења, планине и сужења Лима, Увца и њихових притока. Територија општине Нова Варош оивичена је планинским венцима Златара, Голије, Јавора, Чемернице, Мучња, Муртенице и Златибора. Кречњачки масив Златара, просечне висине 1.500 m, дуг је 22 km, а широк 10 - 12 km.

Због свог географског положаја, клима у Новој Вароши је умерена, на споју медитеранске и планинске климе, максималан број сунчаних дана (951 час, 265 сунчаних и око 100 снежних дана у години).

Нова Варош је планинско место где су зиме изразито дуге и хладне. Зиме трају 6 месеци а висина снега износи и до 1.5 метар.

Због разуђености општине, села су удаљена и већина сеоских путних праваца је непроходна у зимском периоду. Мештани села су често „одсечени“ од општине због великих снежних сметова који су чести у зимском периоду. Ветар доприноси стварању снежних сметова и повећању зимског покривача. Из тог разлога се често уводи и ванредна ситуација где се у погон ставља сва механизација како би се дошло до завејаних домаћинстава.

Општина Нова Варош је добила подршку ресорних министарстава за реализацију 2 пројекта и то:

1. Пилот пројекат „**Улога ученика у заштити животне средине**“ (септембар 2021. - април 2022. године). У току је реализација овог пројекта, који има за циљ унапређење знања и ставова о животној средини и јачање професионалних компетенција као и подизању свести код деце а и родитеља. Кроз пројекат ученици препознају локалне проблеме и кроз активности у школама подижу свест о важности решавања локалних еколошких проблема кроз рационално коришћење природних ресурса. Кроз пилотирање пројекта, ученици се кроз прилагођени садржај упознају са националним и међународним мерама и примерима добре праксе који се примењују у различитим областима заштите животне средине. Имплементација пројекта се постиже и кроз рад наставника, родитеља, ученика и представника локалне заједнице. Резултати досадашњег пилот пројекта је објект метеоролошке станице коју је направила ОШ „Момир Пуцаревић“ из Акмачића. Републички Метеоролошки Завод Србије је донирао школи инструменте за мерење временских прилика. Стручно лице из општине Сјеница је инсталирало инструменте у објекту станице и извршило обуку лица и са тим је пројекат реализован у априлу месецу 2022. године.
2. Пројекат „**Школе за бољи квалитет ваздуха**“ заједнички спроводе UNICEF и SKGO уз подршку Министарства просвете, науке и технолошког развоја и Института за

нуклеарне науке „Винча“. Циљ програма је подизање свести и интересовања деце за негативан утицај загађења ваздуха и климатских промена. Циљ пројекта је повећање свести о нивоима загађења ваздуха и његовим штетним ефектима на здравље и благостање школске деце, родитеља и наставника, инсталирањем сензора квалитета ваздуха у школама. Такође, иницијатива има за циљ промовисање културе иновација и употребе података и подршку локалним самоуправама (ЛС), Министарству образовања, науке, технологије и развоја (МоЕСТД) и другим креаторима јавних политика кроз коришћење једноставних алата за подизање свести, вештина и комуникације захтева у вези са утицајем загађења ваздуха на децу и младе. Мерење квалитета ваздуха се врши на месечном нивоу у три школе: „Средња школа“, ОШ „Живко Љујић“ и ОШ „Гојко Друловић“, и мерења ПМ10 честица и CO2 су задовољавајућа. У току је реализација пројекта до априла 2023. године.

Од 2013.године Општина Нова Варош из сопственог буџета подржава два ЕКО-удружења који делују из области заштите животне средине: удружење „ЕКО-Варош“ и удружење „СМАРТ“. Удружењима је по Конкурсу за финансирање/суфинансирање пројекта удружења грађана на територији општине Нова Варош у 2022. години додељено по 250.000,00 динара.

Удружење „ЕКО-Варош“ је набавило 215 садница дрвећа и украсног жбуња које су поделили стамбеним заједницама. Саднице су засађене на свим зеленим површинама испред зграда. Уређене су све алеје и уприличен је изглед запуштених урбаних џепова са циљем повећања продукције кисеоника и смањења загађења ваздуха.

Удружење „СМАРТ“ је извршило уређење парцеле која је у власништву Општине Нова Варош, КО Вилови, како би створили еко-кутак за омладину и туристе. Монтирана су камена огњишта, клупе и канте и саниран је постојећи мобилијар који није био у функцији. Остављен је и део парцеле за постављање савременог и модерног мобилијара у неком наредном периоду.

4. ПРАВНИ И СТРАТЕШКИ ОКВИР

Систем правних норми у области заштите и унапређивања животне средине чини велики број закона и других прописа. Нови законски оквир за заштиту животне средине уведен је сетом закона из децембра 2004. године, који представљају нови допринос усклађивању прописа из области животне средине са значајним европским директивама:

Закона о процени утицаја на животну средину („Сл. гласник РС“, 135/04 и 36/09):

- спровођење процедуре процене утицаја на животну средину и процене утицаја затеченог стања, што резултира издавањем сагласности на Студије процене утицаја на животну средину појединачних пројекта, или доношењем одлуке да није потребна израда Студије и прописивањем мера заштите животне средине, у складу са законом;
- ажурирање Студија;
- утврђивање испуњености прописаних мера и услова заштите животне средине у поступку добијања употребне дозволе;

- инспекцијски надзор.

Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину („Сл. гласник РС“, 135/04 и 88/10):

- утврђивање мера и услова заштите животне средине у просторним и урбанистичким плановима;
- издавање Мишљења о потреби стратешке процене утицаја на животну средину планова, програма и основа;
- издавање Мишљења на Извештај о стратешкој процени утицаја на животну средину планова, програма и основа;
- оцена Извештаја и давање сагласности на Извештај о стратешкој процени утицаја на животну средину планова, програма и основа.

Закона о интегрисаном спречавању и контроли загађивања („Сл.Гласник РС“,бр.135/04, 25/15 и 109/2021):

- издавање интегрисаних дозвола;
- инспекцијски надзор.

Закона о хемикалијама ("Сл.гласник РС", бр.36/09, 88/10, 92/11, 93/12 и 25/15):

- издавање,продужавање и одузимање Дозволе за обављањеделатностипромета нарочито опасних хемикалија дистрибутеру који нијеувозник,произвођач односно даљи корисник, као и дозволу за коришћење нарочитоопасних хемикалија физичком лицу;
- достављање Извештаја о издатим дозволама Агенцији за хемикалије једномгодишње, а најкасније до 31. марта текуће године за претходну годину;
- инспекцијски надзор.

Закона о заштити ваздуха ("Сл.гласник РС", бр.36/09 И 10/2013 и 26/2021-др.закон):

- обезбеђивањемониторинга квалитета ваздуха успостављањем локалнемреже мерних станица и израда и финансирање Програмамониторингаквалитета ваздуха;
- јавно објављивање (средства јавног информисања, електронски медији и вебстранице) и достављање података о резултатима мониторинга Агенцији за заштиту животне средине;
- доношење одлуке о мерењима посебне намене;
- наменска мерења нивоазагађујућих материја у случајевима када постоји основана сумња да је дошлодо загађења ваздуха које може да наруши здравље људи и животну средину;
- обавештавање јавности путем радија, телевизије, дневних новина, интернетаили на други погодан начин, у случају прекорачења концентрације о којој сеизвештава јавност;

Закона о заштити природе ("Сл.гласник РС", бр.36/09 и88/10, 91/10, 14/16, 95/18 и 71/2021 -др.закон):

- планирање, уређење и коришћење простора, природних ресурса и заштићених подручја;
- издавање услова заштите природе у плановима, основама, програмима и Студијама процене утицаја на животну средину;
- обезбеђивање очувања значајних и карактеристичних обележја предела у планирању и уређењу простора и коришћењу природних ресурса;
- покретање иницијативе за проглашење заштићеног подручја (парк природе, споменик природе, као и предео изузетних одлика у коме се не налази културно добро од изузетног значаја, а којима је цела површина на територији јединице лок. сам.) предлогом акта о проглашењу заштићеног подручја, на основу израђене Студије заштите од стране Завода за заштиту природе Републике Србије, а за чију израду финансијска средства обезбеђује локална самоуправа;
- инспекцијски надзор.

Закон о заштити од буке у животној средини ("Сл.гласник РС", бр.96/2021):

- одређивање акустичких зона;
- одређивање мера заштите од буке, на захтев организатора јавних скупова и активности (забавне и спортске приредбе и друге активности на отвореном и у затвореном простору);
- израда стратешких карата буке за агломерације на територији јединице локалне самоуправе, као и за постројења и активности за које интегрисану дозволу издаје надлежни орган локалне самоуправе;
- израда локалног акционог плана за агломерације на територији локалне самоуправе као и за постројења за која локална самоуправа издаје интегрисану дозволу;
- обезбеђивање финансијских средстава за мониторинг буке (процена, праћење и контрола нивоа буке у животној средини);

Закон о управљању отпадом ("Сл.гласник РС", бр.36/09,88/10, 14/2016, 95/2018 и др.закон):

- Скупштине две или више јединица локалне самоуправе на чијим територијама укупно живи најмање 200.000 становника доносе, по прибављеној сагласности министарства, регионални план управљања отпадом, којим се дефинишу заједнички циљеви у складу са Стратегијом управљања отпадом. За територије на којима живи мање од 200.000 становника, може се донети Регионални план управљања отпадом по претходно израђеној Студији оправданости на коју сагласност даје Министарство. Споразумом скупштина јединица локалне самоуправе уређује се поступак израде и доношења регионалног плана;
- припремање Локалног плана управљања отпадом;
- одређивање локације за изградњу и рад постројења за складиштење, третман или одлагање отпада, од стране једне или више јединица локалне самоуправе под условима утврђеним Споразумом;
- одређивање локације за трансфер станицу (уколико се определи постојање трансфер станице на подручју локалне самоуправе);
- издавање одобрења за локацију мобилног постројења за третман отпада;
- обезбеђивање контејнера за одлагање комуналног отпада из домаћинства и др.

Закон о заштити животне средине ("Сл.гласник РС", бр.135/04, 36/09,36/09- др. закон, 43/2011 -одлука УС, 14/2016, 76/2018, 95/2018 и 95/2018 – др.закон):

- израда и доношење планова и програма управљања природним ресурсима и добрима у складу са стратешким документима—Стратегијом просторног развоја Републике Србије и Националном стратегијом одрживог коришћења природних ресурса и добара, у складу са својим специфичностима;
- уређивање начина и услова под којим се морају надокнадити јавне зелене површине уништене изградњом објеката;
- утврђивање услова заштите животне средине у просторним и урбанистичким плановима, на захтев органа надлежног за припрему и доношење плана, а на основу услова и мишљења надлежних стручних организација;
- доношење акта о увођењу посебних мера у случајевима непосредне опасности или прекорачења прописаних граничних вредности загађења ако је загађење ограничено на територији јединице локалне самоуправе и немаутицаја на шире подручје;
- одређивање статуса угрожене животне средине и приоритета за санацију и ремедијацију за подручје од локалног значаја;
- доношење екстерних планова који су саставни део планова за реаговање у ванредним ситуацијама;
- проглашавање стања угрожености животне средине и обавештавање јавности о предузетим мерама у случају удеса;
- доношење Програма заштите животне средине на својој територији, односно доношење локалних акционих и санационих планова, у складу са Националним програмима и плановима које доноси Влада и својим интересима и специфичностима;
- достављање података из мониторинга Агенцији за заштиту животне средине;
- успостављање и вођење Локалног регистра извора загађивања животне средине;
- прописивање накнаде за заштиту и унапређивање животне средине;
- формирање буџетског фонда у складу са Законом којим се уређује буџетски систем и сл.

Поред Националне регулативе, сфера заштите животне средине регулисана је и различитим регионалним и локалним актима, као што су:

Регионални план управљања отпадом

Регионални план управљања отпадом за општине Прибој, Пријепоље, Нова Варош и Сјеница је урађен. Регионални план управљања отпадом има за кључни циљ да допринесе одрживом развоју Региона кроз успостављање и развој система управљања отпадом који ће контролисати настајање отпада, смањити утицај продукције отпада на животну средину, побољшати ефикасност ресурса, омогућити правилан ток отпада до његовог коначног одлагања на регионалну депонију, стимулисати инвестирање и максимизирати економске могућности које настају из отпада. Овај циљ подразумева и реализацију неких специфичних циљева, од којих су најзначајнији:

- обезбедити да се систем управљања отпадом развије у складу са најприхватљивијим опцијама за животну средину;
- развити принципе и план активности управљања отпадом у средњорочном периоду и дугорочно достићи законске захтеве и циљеве Стратегије управљања отпадом у Србији;
- обезбедити довољно флексибилности у планским решењима за инкорпорирање побољшане технологије за третман отпада због осигурања оптималног коришћења;
- подизање јавне свести за будуће изазове у спровођењу општинског плана за управљање отпадом и промовисање активног учешћа свих заинтересованих страна у циљу задовољења циљева.

Стратегија одрживог развоја општине Нова Варош од 2021-2028.године је у фази израде у којој је Заштита животне средине дефинисана као један од стратешких приоритета општине.

Просторни план општине Нова Варош

Утврђују се **зоне, појасеви и комплекси** с посебним режимима и правилима изградње и уређења простора на подручју Просторног плана, и то:

1. зоне заштите природних вредности;
2. зоне санитарне заштите вода;
3. заштитни појасеви у инфраструктурном коридору;
4. започете и инициране зоне изградње;
5. зоне и локалитети за индустрију и МСП; и
6. туристички комплекси, центри и насеља.

Локални план управљања отпадом

Полазне основе за активности које су предузете за израду и реализацију Локалног плана управљања комуналним отпадом су циљеви, начела и принципи дефинисани у оквиру Стратегије управљања отпадом Републике Србије ("Службени гласник РС", број 29/10), Закона о управљању отпадом ("Службени гласник РС", број 36/09, 88/10, 14/16, 95/18), Закона о амбалажи и амбалажном отпаду ("Службени гласник РС", број 36/09, 95/18), Закона о заштити животне средине ("Службени гласник РС", број 135/04, 36/09 и 95/18) и Регионалног плана управљања отпадом који је урађен за општине Пријепоље, Нова Варош, Прибој и Сјеницу.

Поред испуњавања законске обавезе, сврха овог плана је дугорочно успостављање одрживог система за управљање отпадом, пре свега, на нивоу општине, али и региона, на начин којим ће се контролисати стварање отпада, смањити утицај генерисаног отпада на животну средину, побољшати ефикасност ресурса, стимулисати инвеститори, повећати економске могућности које настају из отпада и омогућити правилно одлагање отпада.

Циљеви Локалног плана управљања отпадом су:

- смањење загађења од неправилно одложеног отпада за будуће генерације;
- управљање отпадом на начин којим се не угрожава здравље људи и животна средина;
- оријентација управљања отпадом за наредни период, као резултат развоја економије и индустрије;
- осигурање стабилних финансијских ресурса и подстицајних механизма за инвестирање и спровођење активности према принципима загађивач плаћа и/или корисник плаћа;
- проширење услуга на подручја која нису обухваћена системом прикупљања отпада;
- смањење, поново коришћење, рециклажа и регенерација отпада;
- развијање јавне свести на свим нивоима друштва у односу на проблематику отпада;
- санирање постојећих сметлишта на територији општине;

Кључни принципи који се морају узети у обзир приликом успостављања и имплементације плана управљања отпадом су:

- принцип хијерархије у управљању отпадом;
- принцип предострожности;
- принцип близине и регионалног приступа управљању отпадом;
- принцип избора најоптималније опције за животну средину;
- принцип „загађивач плаћа“;
- принцип одговорности.

5. ПЛАНИРАНА СРЕДСТВА ФОНДА ЗА ЗАШТИТУ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

ПРОГРАМ КОРИШЋЕЊА СРЕДСТАВА БУЏЕТСКОГ ФОНДА ЗА ЗАШТИТУ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ ОПШТИНЕ/ ГРАДА НОВА ВАРОШ ЗА 2023.ГОДИНУ

Усвојен на седници.-..... дана.....године

Редн и број актив ности	Програмска активност	Сагласност министарств а заштите животне средине на предлог програма (датум издавања и број сагласности)	Детаљан опис активности	Циљ активности	Надлежни за спровођење програмске активности	Финансијска средства потребна за реализацију предвиђене активности	Извор средстава финансирања	Износ одобрених средстава за ову активност у претходној години
Контрола и заштита ваздуха и сузбијање инхалационих алергена								
	Активност							
	Активност							
	Активност							
Управљање отпадом								
1.	Прикупљање комуналног отпада на територији општине Нова Варош, санација депонија, уклањање дивљих депонија и		Ова програмска активност обухвата прикупљање комуналног отпада на територији општине Нова Варош, санација депонија, одношење смећа са територије Месних	Смањење загађења од неправилно одложеног отпада за будуће генерације; - управљање отпадом на начин којим се не угрожава здравље људи и животна средина; - оријентација	Одељење за инвестиције и ЈН општине Нова Варош, ЈП „3 септембар“ Нова Варош	5.000.000,00	Општински фонд за заштиту животне средине	2.900.000,00

	одношење смећа са територија месних заједница		заједница и уклањање дивљих депонија.	управљања отпадом за наредни период, као резултат развоја економије и индустрије; - уклањање дивљих депонија - санирање постојећих сметлишта на територији општине.				
	Активност							
	Активност							
Контрола и управљање отпадним водама								
	Активност							
	Активност							
	Активност							
Контрола и заштита површинских и подземних вода								
	Активност							
	Активност							
	Активност							
Контрола и заштита природе, биодиверзитет, јавне зелене површине								
2.	Заштита и уређење јавних зелених и рекреативних површина и заштита вода		Услуге уређења и заштите свих јавних зелених и површина- припрема и фрезирање земљишта за садњу градских и парковских дрвореда, ископ садних јама и пролећна и јесења садња.	Циљ ове пројектне активности је уређење запуштених јавних зелених и рекреативних површина формирање градских и парковских дрвореда који имају за циљ повећање продукције кисеоника и заштиту од буке и прашине, формиране цветне алеје и баште, сређени запуштени урбани градски џепови и	Одељење за привреду и ЛЕР општине Нова Варош и ЈП „З. септембар“	300.000,00	Општински фонд за заштиту животне средине	500.000,00

			Услуге чишћења водотокова II реда.	локације које припадају туристичкој зони (стајалишта, видиковци, приобаља река, језера, стазе за пешачење, шумске трим стазе итд.) Смањење загађености река II реда и успостављање здравијег еко-система и одржавање постојећег биодиверзитета.				
3.	Набавка контејнера и канти за јавне зелене и рекреативне површине (набавка садног материјала и други материјал за очување заштите животне средине.		Планирана је набавка најразличитијих понуда ове врсте опреме: корпе за отпатке, контејнери Инфо табле са еколошким порукама. Набавка дрвећа и жбуња.	Набавком опреме за одлагање отпада, смањујемо могућност стварања дивљих депонија и околину одржавамо чистијом и здравијом. Еко-табле са различитим порукама еколошког карактера директно утичу на подизање свести код људи у циљу очувања животне средине. Вишегодишње саднице дрвећа и жбуња и	Одељење за привреду и ЛЕР и ЈП „3. Септембар“ Нова Варош	400.000,00	Општински фонд за заштиту животне средине	500.000,00

				новоформирани дрвореди доприносе већој продукцији и концентрацији кисеоника, смањују утицај буке и загађености ваздуха што свеукупно доприноси очувању и побољшању квалитета животне средине. Саднице улепшавају паркове, тргове, кружне токове, јавне зелене површине, запуштене градске џепове, дечија игралишта и стварају пријатнији амбијент за одмор и квалитетно проведено време итд.				
	Активност							
Мере адаптације на климатске промене								
	Активност							
	Активност							
	Активност							
Контрола и заштита земљишта								
	Активност							
	Активност							
	Активност							
Контрола и заштита од буке								
	Активност							
	Активност							
	Активност							
Контрола и заштита од нејонизујућег зрачења								

	Активност							
	Активност							
	Активност							
Информисање, едукација, промоција и популаризација заштите животне средине								
4.	Конкурси за пројекте и програме из области заштите и унапређења животне средине и сарадња са васпитно-образовним и научним установама, са удружењима грађана и НВО		У 2023. години Општина Нова Варош ће расписати конкурс за расподелу буџетских средстава за финансирање и суфинансирање програма и пројеката удружења грађана која делују у области заштите животне средине. Додела финансијских средстава за пружање подршке цивилном сектору, чији фокус су пројектне активности усмерене на унапређење животне средине.	Циљ и унапређење заштите животне средине кроз јачање свести јавности о значају заштите животне средине. Популаризација животне средине и информисање становништва о стању животне средине. Тематске области су: заштита природних вредности; промоција зелене економије заштита земљишта; заштита вода; садни материјал; управљање отпадом, прилагођавање и ублажавање климатских промена итд.	Одељење за привреду и ЛЕР, Општинска управа	500.000,00	Општински фонд за заштиту животне средине	500.000,00
	Активност							
	Активност							
Остало								
	Активност							
	Активност							
	Активност							

Место и датум

Место печата

ОДГОВОРНО ЛИЦЕ

Нова Варош, 06.02.2023.година

Радосав Васиљевић

5.1 Управљање отпадом и проширење обухвата у прикупљању комуналног отпада на територији ОНВ, санација депонија, уклањање дивљих депонија и одношење смећа за територије МЗ-а

Прикупљање отпада на сеоском подручју

ЈП „3. Септембар“ врши организовано сакупљање отпада на територији свих сеоских месних заједница и превоз кабастог и другог неопасног отпада.

Закључком општинског Већа од 31.08.2020.године проширује се обухват одвожења отпада и на територије МЗ Јасеново и Бела Река. Укупно се прикупља и празни 137 контејнера распоређених на територији 30 месних заједница. Управљање отпадом врши се на начине који не угрожавају здравље људи и животну средину. Динамика активности одвожења комуналног отпада усмерена је и прилагођена на основу интензитета попуњености капацитета опреме за одлагање отпада.

Комунално предузеће се бави и уређењем дивљих депонија на територији општине Нова Варош. Кроз јавни позив за „Доделу средстава за суфинансирање реализације пројекта превенције нелегалног одлагања и уклањања отпада“ у 2022. години које је расписало ресорно Министарство, комунално предузеће ЈП „3. септембар“ је према налогу комуналног инспектора спровело све пројектне активности које се односе на санацију и чишћење дивљих сметлишта и депонија комуналног отпада (грађевинског и комуналног отпада, смећа, пластичне и металне амбалаже и др.) на 10 локација. Исте активности се планирају и у текућој години.

5.2 Услуге уређења и одржавања јавних зелених површина и чишћење водотокова II реда

Ова мера обухвата следеће активности: припрема земљишта, фрезирање, ископ садних јама и садња, затрпавање садних јама, формирање парковских и градских дрвореда, садња дрвећа на свим јавним зеленим и рекреативним површинама итд.

Заштита вода се односи на чишћења водотокова II реда. Чишћењем стварамо здравији екосистем и одржавамо постојећи биодиверзитет. Надзор над чишћењем вршиће Одељење за инвестиције и јавне набавке, а извођење радова на чишћењу вршиће ЈП „3. септембар“ Нова Варош.

5.3 Набавка контејнера и канти

Планирана је набавка најразличитијих понуда ове врсте опреме: корпе за отпатке, контејнери и инфо табле са еколошким порукама итд.

Обезбеђивање одговарајућих канти за отпатке у довољном броју помаже да јавне површине остану чисте и уредне. Квалитетно дизајниране и израђене канте омогућиће одлагање отпада на одговарајући начин и тако допринети очувању животне средине.

Због изложености утицају временских услова током читаве године, сва опрема би била израђена од квалитетног материјала, отпорног на влагу, врло високе/ниске температуре, као и значајне осцилације истих. Набавком опреме директно утичемо на спречавање формирања дивљих депонија.

Инфо табле са порукама еколошког-едукативног карактера поставиће се на разним излетиштима (локације око реке Злошнице, туристичкој зони Златара и на језерима), шумским стазама, стајалишта, видиковцима и другим фреквентним локацијама у циљу подизања еколошке свести посетиоца истих, и утицања на смањење штете од природних непогода које могу бити делимично изазване великим количинама смећа у нашим рекама и шумама.

Постављањем инфо табли утицаће се и на мештане и на туристе, да се према планети и природи понашају одговорно зарад себе и зарад будућих генерација које долазе.

5.3.1 Набавка садног материјала за уређење јавних зелених и рекреативних површина (набавка садница)

Кроз ову меру реализују се активности које обухватају набавку и садњу младих садница хортикултурних врста дрвећа и жбуња (магнолије, јапански јавор, јапанска шљива и трешња, јорговани, врбе, хортензије, украсни четинари - смарагд тује, патуљасте тује, лоптасте и пузеће, у циљу уређења дивљих и запуштених јавних површина. Садња се врши у две етапе: пролећна и јесења садња вишегодишњих садница украсног жбуња и дрвећа.

5.4 Конкурси за пројекте и програме из области заштите и унапређења животне средине и сарадња са васпитно-образовним установама, удружењима грађана и невладиним организацијама, пропагандне активности, учешће на стручним семинарима и сајмовима

У 2023. години Општина Нова Варош ће расписати конкурс за расподелу буџетских средстава за финансирање и суфинансирање програма и пројеката удружења грађана која делују у области заштите животне средине. Циљ ове мере је додела финансијских средстава за пружање подршке цивилном сектору, чији фокусу пројектне активности усмерене на унапређење животне средине.

Конкурс такође, има за циљ и унапређење заштите животне средине кроз јачање свести јавности о значају заштите животне средине. Приоритетне тематске области су: заштита природних вредности; заштита земљишта; заштита вода; управљање отпадом, прилагођавање и ублажавање климатских промена; промоција зелене економије.

Право учешћа на Конкурсу имају удружења (основане ради остваривања општекорисног циља), уписане у Регистар Агенције за привредне регистре који делују на територији Републике Србије и чији се циљеви, према статутарним одредбама, остварују у области заштите животне средине.

САДРЖАЈ

1.	Програм коришћења средстава буџетског фонда за заштиту животне средине општине Нова Варош за 2023.годину.....	1
----	---	---

Издавач: Општина Нова Варош, Нова Варош, Карађорђева 32

Одговорни уредник: Милка Радић